MULLAH KREKARS ISLAMFORSTÅELSE

Få har festet seg ved hva det betyr at mullah Krekar er en islamist. Hva betyr den islamske loven sharia for ham? Hvordan ser han på de islamske lærde og eventuelt de regimene de kan jobbe for?

Jacob Høgilt og Thomas McNicol er
redaksjonsmedlemmer i Babylon.

TEKST: Jacob Høigilt og Thomas McNicol

MULLAH KREKAR ER rikskjendis i Norge. Han er også et velkjent navn i utlandet, ettersom han ledet gruppen Ansar al-Islam i irakisk Kurdistan. Nettopp denne gruppen var linken okkupasjonsmaktene, med USA i spissen, dro mellom Saddam Husseins Irak og terrornettverket al-Qaida. Ved siden av å være Iraks al-Qaida-forbindelse, har Krekar blitt anklaget for økonomisk kriminalitet og narkotikahandel – uten at det har lyktes verken politiet, USA eller Jordan å påvise noe lovbrudd. De mange intervjuene som både norske og utenlandske medier har gjort med ham, handler stort sett om det som her i landet har blitt kjent som Krekar-saken. De rent politiske implikasjonene ved at vi har en “terrorist” i vårt lille land, og sensasjonen som hans tilstedeværelse er, har vært de norske medienes hovedfokus. Imidlertid er det få

som i særlig grad har festet seg ved hva det betyr at Krekar er en islamist. Hva betyr den islamske loven sharia for ham? Hvordan ser han på de islamske lærde og eventuelt de regimene de kan jobbe for? Finnes det islamske stater i dag? Hvordan ser han på Norge? Det var blant andre disse spørsmålene Babylon ønsket svar på da vi møtte Krekar for en uformell samtale et par ettermiddagstimer tirsdag 16. september.

BABYLON: Hva er sharia?

KREKAR: Sharia er en del av troen vår. Du kan kalle den *qanun* (lov). Den består av Koranen, *sunna* (Profetens praksis), *qiyas* (analogi) og *ijma'* (konsensus). Det er fleksibilitet i dette systemet – et vers fra Koranen vil alltid stå fast, men det kan ofte tolkes på to eller tre forskjellige måter.

BABYLON: En del av shariaen er de forskjellige dommene den gir. På hvilke områder kan sharia dømme?

KREKAR: Den dømmer på alle livets områder. Jeg kan forklare dette med et enkelt bilde. Islam har en teoretisk og en praktisk side. Den teoretiske består av tre deler: den islamske doktrinen, tilbedelsen og sharia. Disse ivaretas av *ummaen*, den islamske nasjonen som er den praktiske delen av islam. Uten ummaen eksisterer ikke islam. Ummaen organiserer seg i en bevegelse, *al-haraka*. Shariaen er altså en del av religionens teori, som omsettes i praksis i ummaen. Shariaen er en lov som omfatter hele menneskelivet. Vesentlig er at islam både er teori og praksis samtidig, en kan ikke skille disse i to deler. Islam er en på samme måte som Gud er en. Samfunnet må være en refleksjon av Guds enhet (*tawhid*).

BABYLON: Gjelder dette også politikk?

KREKAR: Ja. Sharia gjelder på statsnivå. Når islam får politisk makt, vil den gjøre

sharia til det vi kan sammenlikne med en grunnlov. Men her gjelder fleksibilitet: parlamentet, kalifen eller hvem det nå er som har makten studerer rettskildene for å slå fast lover. Hvis de ikke finner svar i kildene som utgjør sharia, må de selv vurdere kildene for å utlede lover med *ijtihad* [se Knut Vikørs artikkel] – tiden går jo framover! Forsikring er et godt eksempel på noe som ikke fantes før i moderne tid.

BABYLON: Hvem er det som fastsetter den islamske loven?

KREKAR: Det er de islamske lærde, *ulama*. Disse må gjennom en skikkelig religiøs utdannelse for å kunne virke som lærde. På den andre siden trengs det ikke like mye kunnskap av dem som skal forvalte loven – det er forskjell på å forme og å forvalte. Brynjar Meling her i Norge er et godt eksempel på en som forvalter lovene her til lands, men han former ikke lovene.

BABYLON: Hva med de "offisielle" ulama i de forskjellige landene i Midtøsten, som fordømmes av islamistene?

KREKAR: Det er nødvendig at ulama ikke knyttes til regimet. En *alim* (entallsformen av ulama) vil bli som en hersker hvis han står i ledtog med herskeren. La oss se på et av de mest kjente religiøse lærestedene i den muslimske verden, al-Azhar i Kairo. *Fatwaer* [Se Jakob Skovgaard-Petersens artikkel] og meningsytringer herfra er viktige for hele den muslimske verden. Imidlertid har lærestedets øverste leder, sjeiken, siden president Nassers regjeringstid, vært på lag med den som hersker. Årsaken til dette er rett og slett at Nasser og de etterfølgende presidentene selv har utpekt hvem som skal være sjeik. Før Nasser var det den mest lærde blant ulama som ble sjeik for al-Azhar, han trengte ikke engang å være egypter, han kunne være

jemenitt, kurder, indonesier ...Dagens sjeik på al-Azhar, sjeik al-Tantawi, er for eksempel verken spesialist i eller utdannet i religion, men i arabisk språk. Ulama som står regimet så nært kan ikke skjønne sitt embete i politisk betente saker. Muslimers tillit til offisielle ulama har blitt svekket på grunn av de nære båndene de ofte har til de styrende. Et eksempel er USAs invasjon av Irak i 1991. 200 ulama samlet seg i Saudi-Arabia og gav religiøs støtte til invasjonen. På den andre siden samlet ca. 250 ulama seg i Bagdad og sa det stikk motsatte, for USA har ingenting med verken islam eller muslimer å gjøre. De lærde er altså ikke fri – de er bundet av politiske hensyn. Hvilket av de to helt motstridende standpunktene skal den troende følge? Nettopp på grunn av slik splittelse mellom ulike staters ulama mister muslimer tillit til dem. Eksempler som dette viser bare at ulama som er oppnevnt eller utpekt av staten i stor grad arbeider for staten og ikke for islam. Når det derimot gjelder tilbedelse, eller saker mellom Gud og mennesket, som for eksempel renselsesritualer, bønn og liknende, vil sjeiken av al-Azhar ha like stor troverdighet som alle andre ulama. Men i politiske saker vil disse offisielle ulama gi uriktige syn. Her i landet er det jo annerledes – alle er fri til å si det de vil.

BABYLON: Hva gjør man når en alim utsteder en fatwa som går imot for eksempel engelsk eller marokkansk lov?

KREKAR: Mener du at det går an?

BABYLON: Ja, det har jo vært problemer i enkelte land på grunn av forskjeller mellom fatwaene til enkelte lærde og myndighetenes politikk, som etter bombeeksplosjonene i Saudi-Arabia i mai ...

KREKAR: Der sa en del ulama at aksjonene var uriktige. Disse utlendingene

som ble bombet hadde kommet til Saudi-Arabia med visum – de var invitert av saudiaraberne selv, og følgelig skal de være trygge i landet. Hvordan kan man da legitimere å angripe dem eller skade dem på noen måte? På den andre siden var det ulama som sa at Kong Fahd, som hadde invitert dem og garantert for deres trygghet, selv var en *kafir* – vantro – og hans garantier hadde derfor ingen verdi. Når du kommer som gjest til et muslimsk land, og har fått et dokument som garanterer for dine rettigheter av en muslim, skal ingen

Taliban er enkle folk. Om det var et islamsk land eller ei, er det vanskelig å uttale seg om.

muslimer tenke på å gjøre deg noe galt, fordi en annen muslim har garantert for deg. Det er skillet mellom de som godtar denne tankegangen og de som ikke godtar den, som ligger bak splittelsen av den islamistiske gruppen al-Jamaa al-islamiyya i Egypt. Bruddet kom etter Luxor-massakren, da en rekke vestlige turister ble drept. Noen islamister sa da at handlingen var ulovlig, fordi turistene hadde kommet med visa fra myndighetene, mens andre mente at siden Hosni Mubaraks styre selv var vantro, hadde ikke dette noe å si. Den første gruppen henviste imidlertid til klassiske lovbøker og parerte med at når en utlending kommer til et muslimsk land med offisielle reisedokumenter, skal hans sikkerhet være garantert for, selv om dokumentene er falske. Så lenge utlendingen har handlet i god tro er han beskyttet. I dag er det dette synet som har vunnet fram –

medlemmer i al-Jamaa al-islamiyya har skrevet bøker hvor de argumenterer slik. Jeg tenker også på denne måten.

BABYLON: Hvis vi ser på hva den islamistiske ideologen Sayyid Qutb skrev og Hasan al-Hudaybis avvisning av dette, hvem er det som kan avgjøre om noen er muslimer eller ikke?¹

KREKAR: Sayyid Qutb mente at det muslimske samfunnet oppstår fra muslimske enkeltindivider. Disse kan så danne en islamsk stat. Men i det øyeblikket samfunnet begynner å følge vantroens lover, blir det jahili. Qutb brukte eksplisitt ordet *jahili*, uvitende, og ikke *kafir*, vantro. Han mente ikke at samfunnet var vantro. Dette var imidlertid konklusjonen de unge aktivistene som fulgte i kjølvannet av Qutb kom fram til. Og jeg mener at hvis Qutb hadde ment at de jahili tilsvarte kafir, så ville han tatt feil. Man kan ikke sette likhetstegn mellom de to, for i Koranen er ikke ordet jahiliyya brukt bare i meningen “vantro”. Muslimer sier at vi utgjør en umma, men man har selvsagt forskjellige meninger om hvordan man organiserer det politiske arbeidet. Akkurat slik har jo også kommunistene hatt det. Noen er for væpnet kamp, andre vil arbeide rent politisk. Slik er det også i islamske politiske bevegelser. I tillegg er det forskjellige faser i arbeidet. For eksempel mener noen at man kan snakke i la oss si tre år, og så må man ty til væpnet kamp om det ikke fører frem. Sayyid Qutb sa at tale og diskusjon i seg selv var svært viktig for den islamske bevegelsen i begynnelsen, slik at man bygde opp en solid intellektuell basis og hengivenhet til religionen.

BABYLON: Så han sier ikke at man må utføre en *hijra* (emigrasjon) for å rense seg fra det urene, uvitende samfunnet?

KREKAR: Jo, han gjør det. For når man har snakket og forkynt en stund, blir man flere, og til slutt vil ikke myndighetene tolerere gruppen lenger. Da må man emigrere, sier Qutb. Men hvor man drar, det er en annen sak.

BABYLON: Men er det mulig for muslimer å leve i et jahili-samfunn?

KREKAR: Jada. Qutb sier at vi kan leve i samfunnet – men vi må arbeide for å forandre det.

BABYLON: Er det din drøm at den muslimske umma samles i en stat?

KREKAR: Ja, jeg tror det vil være bra for islam å være en nasjon. Imidlertid avhenger svaret på spørsmålet av måten denne staten blir styrt. Styresettet skal være slik at kalifen er vel bevandret i religiøse og politiske spørsmål. Han er både pave og konge på samme tid. Stillingen kan han ha fått gjennom maktbruk, men han må ha uavhengige ulama som støtter ham.

BABYLON: Nå som muslimene ikke har en kalif, hvordan organiserer opposisjonelle ulama seg?

KREKAR: Hvis kalifen forsvinner, vil folk snu seg til ulama. Hvis de ikke er samlet, slik som tilfellet er i dag, utsteder hver og en av dem fatwaer om forskjellige emner ifølge sitt eget syn. I dag har imidlertid mange av í ulama begynt å tilhøre grupper eller organisasjoner. Disse gruppene eller organisasjonene står ofte i opposisjon til den “offentlige” ulama. Muslimbrødrene, med Yusuf al-Qaradawi i spissen, står for eksempel sterkt i Egypt og andre arabiske land.

BABYLON: Finnes det samfunn som ikke er jahiliyya?

KREKAR: Dette er bare én måte å klassifisere på. Det finnes også andre. De liberale sier at “jo, Gud finnes, men i kirken.”

Når det gjelder klasser, sier de at det ikke finnes klassekamp. Samuel Huntington sier for eksempel at det dreier seg om en sivilisasjonskamp. Man deler også muslimene inn i kategorier: moderate, terrorister, og så videre. Alle har sine begreper, og Sayyid Qutb brukte også sine egne. Han mente først og fremst at myndighetene var jahili.

BABYLON: Det finnes jo mange stater i dag som hevder at de er islamske, for eksempel Saudi-Arabia og Sudan?

KREKAR: Jeg tror Sayyid Qutb mente at samfunnene var både jahili og islamske på én gang. Jeg tror for min del at det ikke finnes noen islamske stater i verden i dag. Se på Saudi-Arabia – hvorfor vil ikke Bush demokratisere dem? Der har jo én familie styrt alt i flere tiår.

BABYLON: Hva med et land som Iran? Nå er det shia-muslimsk, men synes du det er interessant med en statsform hvor et prestestyre kan tolke problemer i hverdagen?

KREKAR: Som du sier, er det shia-muslimsk. Men ut fra den forutsetningen mener jeg det er en stat som er grunnlagt på en god shia-muslimsk modell, for alle lovene deres kommer fra den lovskolen de følger. Makten er delt mellom forskjellige instanser, og det er mange ulama ved makten. I Vokterrådet sitter det jo bare ulama, og de skal påse at lovgivningen er islamsk. Imidlertid må vi ikke glemme at landet er i kontinuerlig utvikling. Vi kan ikke sammenligne dagens Iran med dagens Norge. En sammenligning med Norge for 200 år siden hadde vært mer passende. Hvordan var det her den gang? Hvordan var Frankrike før Robespierre og Napoleon? I begynnelsen leste iranerne Koranen og iverksatte lover uten videre ut fra det. Dette

er en farlig vei å gå. I løpet av tretti år har vi sett en ny statsform bli til, den må prøve og feile, den må vokse seg visere og eldre. Om femti år vil de ha lært mye mer. Den politikken Iran er kjent for i vestlige land er preget av negativ presse og fatwaen mot forfatteren Salman Rushdie. En sak som var preget mye mer av politikk enn av religion. Selv synes jeg fatwaen mot Rushdie var en feilaktig løsning. En kan ikke dømme en muslim som blir vantro i de vantros land. For eksempel: Hvis jeg drikker alkohol her i Norge, kan ingen i Mekka dømme meg her, selv hvis Mekka hadde vært islamsk.

BABYLON: Vi merker oss at du hevder det ikke eksisterer noen islamske stater i dag. Hva med den tidligere Talibanledete staten i Afghanistan?

KREKAR: Her må jeg først forklare litt om Taliban. Flere regionale stormakter hadde sterke interesser i Afghanistan både under og etter Sovjetunionens okkupasjon. Her vil jeg nevne Iran, Pakistan og India. Iran hadde gode forbindelser og støttet noen områder militært. Pakistan ønsket på sin side innflytelse i landet slik at de kunne bruke den mot India. India ønsket på sin side selvfølgelig ikke pakistansk innflytelse i nabolandet, derfor sendte de soldater inn i Afghanistan. Dette kunne ikke Pakistan stå og se på, de forsøker derfor å skape allianser innad i Afghanistan, men blant andre Hekmatyar og hans parti vil ikke ha noen bånd til det "sekulære" Pakistan. Pakistan bygde derfor sin egen gruppe Taliban, som snart ble støttet av Saudi-Arabia og USA ved siden av Pakistan selv. Taliban er også en svært religiøs gruppe, og da de fikk kontroll over større deler av Afghanistan, ville de også ha et selvstendig styresett. De valgte derfor et styre som samsvarte med

Afghanistan, ikke med Pakistan. De styrte også ut fra islamske normer og verdier. Taliban er enkle folk. Om det var et islamsk land eller ei, er vanskelig å uttale seg om ettersom jeg selv ikke bodde der. Helt klart er det at det ikke var sosialistisk. Selv vil jeg kalle den staten Taliban opprettet et islamsk fyrstedømme.

BABYLON: Hva synes du om Norge?

KREKAR: Jeg synes det er veldig bra i Norge. Før jeg kom hit hørte jeg mye flott om Norge, det var Norges sommerfugl, hørte jeg. Der var det fredelige folk. Norge var ikke imperialistisk, samfunnsforholdene var frie og en hadde ytringsfrihet.

BABYLON: Kan man være 100 prosent muslim når man bor i et land som ikke er muslimsk, da?

KREKAR: Jada. Se på meg selv: Det jeg trenger av lovgivning finnes i norsk lov. Islam kom i sin tid med et lovsystem for dem som var medlemmer i samfunnet da. Rundt 80 prosent av de norske lovene samsvarer med islamsk lov. Det er noen forskjeller. I islamsk lov kan man gifte seg etter fire måneder etter en skilsmisse, mens man etter norsk lov må vente to år. Men en muslim kan da gifte seg islamsk etter fire måneder, og så inngå et offisielt ekteskap etter to år. Norsk lov går altså ikke imot islam. Det samme gjelder en student som tar opp lån. Rente er forbudt i islam, men det går gjerne en tid før renten begynner å løpe, la oss si to år. Hvis man betaler tilbake beløpet man har lånt før disse to årene er omme, har man ikke forbrutt seg mot renteforbudet.

BABYLON: Kan du respektere oss nordmenn som ikke er muslimer?

KREKAR: Jeg er veldig glad for å være her, og vil selvfølgelig behandle dere med respekt – en respekt jeg håper kan bli

gjensidig. Profeten sa at vi ikke kan gjøre dere noe galt ettersom dere passer på oss og har gitt oss tilflukt. Vår religiøse plikt er derfor å gjøre det som er pålagt her i landet. Den som kommer inn i dette landet ved hjelp av visum eller oppholdstillatelse, kan ikke misbruke dette mot nordmennenes land og eiendom. Et vers i Koranen stadfester dette. På samme måte må muslimer gi nordmenn trygghet i muslimske land. Selv ikke med falskt visum kan en muslim gjøre noe galt. Dette fordi nordmennene så på det falske visumet i god tro. En kan heller ikke prøve å skade utlendinger eller utenlandsk eiendom i Norge. Dette har jeg sagt flere ganger i moskeen.

Intervjuet foregikk på arabisk. Intervjuerne har stått for oversettelsen. Mullah Krekar var tidligere siktet etter straffelovens paragraf 104a for dannelse av eller deltagelse i private militære organisasjoner. Økokrim henla i sommer saken etter bevisets stilling. I etterkant av intervjuet Babylon gjennomførte har Økokrim endret henleggesgrunnen, og besluttet at intet straffbart forhold anses bevist. Til tross for at dette var den direkte årsaken til at kommunalminister Erna Solberg instruerte UDI om å iverksette utvisning av Krekar, velger Solberg å opprettholde vedtaket.

• f •

¹ Dette spørsmålet tar utgangspunkt i en debatt hvorvidt muslimer kan dømme andre muslimer som vantro eller ei. Hasan al-Hudaybi var valgt leder for Det muslimske brorskap i Egypt fra 1951. Sayyid Qutb var et viktig medlem, og er også omtalt som det muslimske brorskaps ideolog. Imidlertid ble Qutb mer radikal i sitt forfatterskap etter at han ble fengslet i 1954. Qutb opplevde friheten fra 1964-65, for så å bli fengslet igjen. I 1966 ble han henrettet. I et avvisningsskrift av Sayyid Qutbs senere publikasjoner skriver Hudaybi at Qutb står i fare for å dømme andre muslimer som vantro. Dette kan intet menneske gjøre ettersom denne dommen er Guds alene, hevder Hudaybi.